

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben nuzhoz nérdva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
A páczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Bomladozó pártok.

(sl.) Napok óta egyéb sem érdeklő a politizáló közvéleményt, mint azok a kombinációk, amelyeket a parlament feloszlása esetén a különböző irányú lapok a képviselőházi pártok valamelyes fúziójáról világgá bocsájtanak.

Bevezetett tény immár, hogy az országgyűlést hamarosan be fogja rekeszteni egy királyi levél, mert a jelen képviselőház képtelen megfelelni azon feladatoknak, amelyek egy új kabinetre várnak.

A jelen országgyűlés pártjainak egyike sem gyökerezik annyira a közvéleményben, hogy egész bátorsággal mehetne bele az új választásokba. A szabadelvűpártot nagyon meggyöngyítette az a botrányos korrupció, melylyel a szabadelvű-regime a millennáris esztendő emlékezetessé tette. Másrészt pedig a kiegyezés kérdésében is meghasonlottak egymással a szabadelvűpárt férfiai. Egyrésztüknek a lelkiismerete már annyira elfásult, hogy hajlandók volnának Bánffy-t vakon követni még akkor is, mikor a miniszterelnök a kvóta fölemelését indítványozza nekik — az osztrák kormányt tett ígéretéhez hiven, — másrésztük azonban már szabadulni akar a nem sok dícsőséget aratott vezértől, — s erre alkalmul a kvóta-kérdést akarja felhasználni. Érdekes tünemény, hogy a szabadelvűpártnak csak a kisebb frakciója, csak a Bánffy-elemek hajlandók a kvóta

fölemelésére, míg a párt törzse a magyar kvóta-bizottság álláspontját teszi magáévá. Az új kabinet minden valószínűleg ugyan-ezen elveket fogja elfogadni, s keresni fogja az alkalmat, hogy valamiképpen egyesítse a szabadelvűpártot ezt a frakcióját az ideális küzdelemben már-már kifáradt nemzeti párttal.

A fúzió azonban igen nagy nehézségekbe ütközik. Szabadelvű részről nagy buzgalommal keresik a csalogató módokat, a nemzeti párt azonban még húzódozik az egyesüléstől. A párt hivatalos organumai egyszerűen tagadják a szabadelvűpártnak a fúzióra vonatkozó híveit, s tényleg nagyon nehéz dolog az eddig mereven követett elveknek az a feladása, amelyet a fúzió a nemzeti párttól követelne.

A párt vezéreinek azonban már volt alkalmuk meggyőződni arról, hogy céljaik merőben kivihetetlenek. Talán már erőt vett a csüggedés Apponyin, s inkább visszavonul a harcztól, minthogy lássa pártját a meddő küzdelemben. Hogy úgy ő, mint a párt elnöke nem kívántak részt venni a delegációkban, s hogy világgá bocsájtották azokat a híreket, amelyek szerint Apponyi vissza vonul a politikai szerepléstől, — mindezek a feltűnő dolgok és híresztelések arra engednek következtetni, hogy a lovagias vezér meg akarja könnyíteni pártjának a fúziót. Különben ugyan-azt az eredményt, amelyet pártja kivívott,

ő is elérheti. Az ő küzdelmük olyan, mint egy elvi kijelentés, amely nem használ semmit, de azért nem árt, ha jegyzőkönyvbe iktatják.

A függetlenségi pártokban is szintén lesznek sokan, akik a kormányváltást felhasználva igyekezni fognak zászlót cserélni. Ebben a zagyva pártban úgy sem tudja az ember soha, hogy mikor következik be valami krízis, amely szétrobantja az egész pártot. A Justh-frakció, mely fennállása óta folyton kokettirozik a szabadelvűpárttal, — minden valószínűleg sietni fog felhasználni a kedvező alkalmat az új kormánypárthoz leendő csatlakozásra.

Az új választásoknak tehát majdnem szétzúllva néz eléje minden párt, — s nagyon meg fogja nehezíteni munkájukat egy még ismeretlen konkurens: a néppárt. Igen sok helyütt, különösen a tiszta katolikus vidékeken bizonyára nagyon erős vetélytársa lesz akármelyik pártnak.

Az új parlamentnek egészen más képe lesz, s mivel nincs már messze az az idő, mikor az új választásokat ki fogják írni, — valószínű, hogy addig türtőztetni fogják magukat a fúzió erőszakos akarnokai. Ha pedig hamarosan fel fogja váltani Bánffyt egy új kabinet, akkor valószínűleg még a ház feloszlása előtt ujjá alakulnak a pártok, hogy megerősödve meheszenek bele az új választások küzdelmeibe.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Martí sear'a.

Irtá: Moldoványi Gyula.

I.

Az 1848-ik év november havának elején majdnem az egész bányságot elárasztották már az osztrák hadak, alig volt egy kevés töredék a magyarok kezében. A lakosságot egy felől a temesvári őrség portyázásai tartották folytonos félelemben, másfelől a magyarok szorongatták.

Az oláhok a németek pártjára állottak, s azok izgatására és védelme alatt szabadon pusztították földesuraik és a többi magyar lakosság, birtokait, s nem egyszer borzasztó rablást és gyilkolást vittek véghez.

A Krassó-szörény-megyei E z e r e s oláh község lakói is lelketlen módon meggyilkolták egy k e d d e n e s t e hazafias érzelmű, derék magyar jegyzőjüket és kiirtották egész családját.

Nagy felháborodás keltett az eset híre a magyar sereg Oravicán táborozó töredékénél mely Asbóth Lajos vezérlete alatt éppen akkor készült visszafoglalni Bogsán községet a császáriaktól.

A katonák kérték Asbóthot, hogy büntesse meg az ezeresieket. Különösen sürgette a megtorlást egy ezeresi oláh fiú, a ki mikor meghallotta, hogy jegyzőjüket és az egész családját meggyilkolták, állítan rogyott a földre, majd mikor magához tért csaknem örjögve egyedül akart sietni a gyalázatos tett megboszulására.

Asbóth Lajos nem akarta elhalasztani a megfélemlített császáriaktól elhagyott Bogsán elfoglalását, azért tartóztatta katonáit a megtorlástól.

A 600 emberből álló kis csapat másnap be is vonult Bogsánra; azonban az ezeresi oláh fiú még éjszaka eltűnt a táborból és csak harmadnap került vissza.

Arca, szemei a bosszuvágytól égtek, napokig nem szólt semmit, kerülte társait és mikor november 15-ikén az osztrákok egy sereg oláhhval megtámadták a bogsáni kis magyar csapatot, ő őlt meg legtöbbit az ellenségből és legnagyobb része volt a magyarok fényes győzelmében . . .

A bogsáni csata után Asbóth végre engedett katonái kérésének, negyven embert választott ki csapatjából, s azokat Rózsa Sándor vezérlete alatt elküldötte Ezeresre, azzal a szigorú paranccsal, hogy minden tulságos erőszakos-

kodás nélkül fegyverezzék le a rakoncátlan községet, a főbűnösöket fogják el és az otthonmaradottakra ijesztszenek rá. A szegedi puszták híres rémének Rózsa Sándornak ez volt az első önálló megbízása, mióta a strázsai csatánál kitüntette magát és a honvédelmi bizottságtól bűnbocsánatot kapott.

II.

A Karbunár Gyurka furulyája nagyon szomoruan szólt a hegyek között. Máskor felélénkítette vidám nótázásával az egész hegyet, az erdőt, a falu szép leányai siettek napi munkájukat elvégezni, hogy kiülhessenek a ház elé, a kis patkára és gyönyörködjenek a hegyről lehangzó andalító, vidámitó nótákban, a melyek olyan igazán, olyan szívhez szólóan folydogáltak abból a száraz fából. . . .

Pedig nem az ő kedvükért szólt az a nóta, egy leánynak szánta a legény valamennyit, annak a leánynak, a ki ott üldögélt nap-nap után a község háza kis gyümölcsös kertjében, s nézte, hogyan tépdési le a hideg őszi szél a fák sárguló leveleit. Néha-néha azután feltérintett a hegyre, epedő, vidám szemei mintha kerestek volna valamit. Majd mosolyogva nézett sokáig egy irányban, s ábrándozva kez-

A hármas-szövetség meghosszabbítása.

A »Hamburger Correspondenz« jelenti, hogy a hármas-szövetséget meghosszabbították. A nevezett lap értesülése szerint a szövetséget 1903-ig terjesztette ki a három nagyhatalom. Hogy erre nézve mikor és mily uton történtek a tárgyalások, arról nem tesz említést a komüniké.

Az osztrák kvótadeputáció üzenete.

Bécsből jelentik nekünk telefonon. Az osztrák kvótadeputáció tegnap este ülést tartott, melyben fölolvasták a magyar renuncziumra Beer előadó által megszerkesztett választ. Az ezután megindult vitában többen vettek részt a bizottság végül egyhangulag elfogadta a választ. A deputáció csak őszkor ül újra össze a második magyar válasz átvétele végett. Az osztrák küldöttség a magyar renuncziumra adott válaszában a határörvidékiprecipuum kérdésével is foglalkozik s kimutatni igyekszik, hogy az osztrákok ez idő szerint nem gondolhatnak a precipuum megszüntetésére. A válasz igen erős szavakkal támadja meg a magyar renuncziumot a paritás tekintetében és azt bizonygatja, hogy az elszámolás eddigi rendszere nem bizonyult helyesnek. Az osztrák deputáció végül megmarad annál az álláspontjánál, hogy hogy Ausztria csakis az 58—42 kvótaarányt fogadhatja el.

Az új rend és a protestánsok.

A protestánsok is már megérzik az új rend következményeit. Így a debreczeni ref. püspök elvesztvén a dispenczió jogát jövedelmében tetemes kárt szenvedett. Ezért a tiszántúli ev. ref. egyházkerület tavaszi közgyűlésén azt indítványozták, hogy a régi házassági törvény alapján a püspök által osztogatott dispencziókból befolyó jövedelmek elvesztéséért a püspöknek kárpótlás adassék. Az indítványt az egyházkerületi költségelirányzatot készítő bizottsághoz utasították. A konvent utasítása értelmében az egyházkerület elrendelte, hogy az államtól kérendő kártalanítás összegének megállapításához szükséges összeírását a törvényes stóla-jövedelmeknek tíz évi átlag alapján öszig okvetlenül eszközöljék. Tisza Kálmánnak a kon-

venten tett s ott elfogadott amaz indítványát, hogy a kultuszminiszter kéressék fel a lelkészi javadalmak minimumának 800, egyelőre 600 forintban való megállapítására az állampénztár terhére, a közgyűlés tudomásul vette.

A nádorválasztás.

Szatmár-Németi függetlenségi és 48-as párti polgársága nádorválasztást követel az országgyűléstől. Ugron pártjának legeslegújabb akciójához tartozván ez, előreláthatólag csakhamar az ország más részeiből is, a merre Ugronék kortes vándorutjokat veszik, fel fog hangzani ez a kivánság s kétségtelenül a parlament elé is kerül. A nádori méltóság alkotmányunk szerint most is fennáll, csak hatáskörének egy részét törölte el az 1867-ik évi VII. törvényezikk, ugyanaz, amely második szakaszában a nádorválasztást bizonytalan időre elhalasztotta. A nádori szék betöltetlensége hosszas évszázadokon át sokszor képezett nemzeti sérelmet, most azonban törvényesen van elhalasztva a nádorválasztás az idézett törvényezikk következő hangzó szakaszával. »Mindaddig, amíg a nádori méltóság hatásköre a felelős kormányzat elveivel megegyezőleg, törvény által szabályozva nem lesz: a nádorválasztás elhalasztatik.«

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Május 29.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Schober Ernő, Perczel Béni Hévízy János.

A kormány részéről jelen vannak: Erdély Sándor, Daniél Ernő.

Elnök: Délelőtt 10 órakor nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök jelenti, hogy Polczner Ernő mandátuma a törvényes 30 nap alatt kérvénnyel meg nem támadtatott, miért végleg igazoltatik.

A Ház ezután harmadszori olvasásban is elfogadta a tegnapi letárgyalt törvényjavaslatokat.

Következik:

„az országgyűlési képviselőválasztások feletti bíráskodásról“ szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Rohonyi Gyula, előadó: Alkotmányos ál-

lamokban a képviselőház rendszerint maga van hivatalva elbírálni a képviselőválasztások érvényességét s örködni afelett, hogy a képviselők valóban a nemzet akaratát képviseljék a törvényhozásban.

A választások szabadságát és tisztaságát helyes választási törvények s a választások felett való független, igazságos bíráskodás biztosítja.

Ahol a választási törvények helytelenek, vagy pedig nem hajtatnak szigorúan végre, ott a népképviselő illuzoriussá válik, a nemzet akaratát nem érvényesül. Nagy gondossággal kell eljárni a kérdéssel szemben, mert helyes választási törvényt alkotni igen nehéz.

Nem akar hosszas visszapiantást vetni a választási törvény fejlődésére, de tartozik azzal a Háznak az ügy fontosságára való tekintettel, hogy röviden vázolja e kérdés történetét. Visszapiantást vet legelőször azokra a vitákra, melyek e kérdés körül egyes parlamentekben előfordultak s kifejti, hogy nálunk a választások feletti bíráskodást az 1848. V. t.-cz. szerint a parlamentet illeti. De már 1874-ben ki lett mondva a XXXIII. t.-cz. 89. §-ában, hogy a kérvénnyel megtámadott választások érvényessége fölött a kuria dönt. Ez elvnek megfelelőleg már többször tettek kísérletek, hogy a kuriai bíráskodás behozassék, de mindig sikertelenül. Részletesen ismerteti azon kísérleteket, melyek 1874. óta a jelen időkig e kérdésben tettek, míg végre a 74-iki javaslat teljesen átdolgozva most a ház asztalára került. Csak főbb vonásaiban akarja vázolni a jelen törvényjavaslatot, mert hisz az ugyis oly terjedelmes és alapos indokolással lett beterjesztve, hogy a hosszadalmas ismertetés teljesen fölösleges. Ismerteti ezután rövid vonásokban a javaslatot általánosságban, majd pedig annak részleteivel foglalkozik. Ismerteti a javaslat főbb elveit, ismerteti azon rendelkezéseket, mely a kuria és Ház között esetleg előforduló hatásköri összeköttetésekre vonatkoznak. Foglalkozik ezután azon módosítványokkal, melyeket Apponyi Albert gr. képviselő adott be e törvényjavaslat-hoz. A bizottság ezen módosítványokat beható tárgyalás alá vette s azokat részben el is fogadta. Apponyi módosítványai három csoportra oszthatók.

Az első csoport néhány újabb érvénytelenségi ok felvételét, a másik a választási törvény módosítását és kiegészítését, végre a harmadik a büntető törvénykönyv kiegészítését és némely határozatainak módosítását veszi célba. Ismerteti ezután a módosításokat, melyek egy részét a bizottság elfogadván s azokat a javaslat keretébe új szakaszbeosztással beillesztvén a képviselőháznak elfogadásra ajánlja. E javaslattal kapcsolatban Komárom vármegyének a

dett sétálni a gondozott, keskeny utakon, míg az édes apja hívó szava benem szólította az egyszerű, csinos szobába, a hol a kis öcsésével együtt szokott hálát adni az Istennek a boldogságban eltöltött napért.

Most azonban a Peterdy Mariska is nagyon különös hangulatban volt, a szomorú furulyaszó megtalálta az utat a szívéhez és talán valami gondolat is olyan izgatottá, olyan szomorúvá tette, hogy az édes apja aggódva kérdezte tőle:

— Mi bajod van gyermekem? Gyere a szobába, nem jó ilyen sokáig künn járnod, megárhatsz a hűvös esteli levegő.

Mariska szabadkozott, hogy nincs semmi baja, szeretne még egy kevés ideig sétálni, biztatta az édes apját, hogy csak menjen aludni nyugodtan, nemsokára követi.

Az öreg jegyző elhitte a leánya szavát, pedig az csak arra várakozott, hogy elcsendesjék a táj, végső biztatgató, hivatató szóval elnémuljon a furulya is, mert várta Karbunár Gyurkát nagyon, halaszthatlan beszélni valója volt vele.

A legény nem váratott soká magára. Hanem abban hagyta a furulyázást, s mikor a gulya kolompja elnémult és a falu ablakai is

egymásután elsötétültek, megindult a hegyi ösvényen a kert felé, hol édes öleléssel fogadta szép szőke kedvese, s enyelegve, sutlogva beszélt hozzá.

— Haragszom magára. Olyan régen nem láttam már, hogy azt gondoltam nem is szeret többé: azért nem jön. Pedig nagyon sok mondanivalóm van, azért kértem, hogy ma jöjjön el, rossz fiú... Ugye a multkor nagyon megbántottam, haragszik is azért? Pedig most még mást is akarok mondani, a mit magának meg kell tennie, ha szeret. Mondja igazán szeret?!

A nagy, erős legény csak hallgatta szó nélkül a kis szőke leányka panaszos enyelgését, azután mikor elhallgatott, megfelelt annak minden szavára, kérdésére egy hosszú, szenvedélyes csókkal. A kis leány odahajlotta a fejét a legény széles mellére, simogatta puha, kis kezeivel annak tömött, fekete haját, aztán kedvesen sugta a fülébe:

— Hát szeretsz még mindig? Mond, szeretsz...?!

Karbunár Gyurkának megjött a szava az esdeklő kérdésre, egyszerű őszinteséggel mondogatta:

— Hát hogyan szeretnék, megesküdtem

ezerszer, hogy igazán szeretlek, nem esküdtem hamisat, tudnod kell azt neked; de meglátod ezután is, megtartom a mit fogadtam, megteszek mindent érted.

A leány látta, érezte, hogy igazán beszél a kedvese.

— Megteszed mindent, — szölt — azt is megteszed a mire most akarlak kérni? De nagyon nagy dolog ám, megbánhatod...

— Nem lehet olyan, hogy meg ne tegyem, nem is bánom meg soha — felelte a legény és látszott az arcán, hogy kész mindenre.

A leányka fájdalmasan mosolygott, azután mintha félne, hogy elszalasztja a kedvező alkalmat, kevés gondolkodás után kérő hangon mondotta:

— Azt is megteszed, hogy rövid időre elhagyod a falut én értem, az én hazámért? Látnod minden felől bántanak, pusztítanak bennünket, idegen katonák szállták meg az egész vidékünket, azután a te nemzetséged is rossz hozánk, azok is az ellenségeinkkel tartanak, a magyarokat bántják. Te erős, bátor vagy, állj a mi segítségünkre, beszélj le az oláhokat az ellenségeskedésről, a többieket pedig öld meg. Te biztosan győzni fogsz mindíg, elpusztítod az ellenséget és mikor majd nem kell félünk sen-

reverzalios megállására vonatkozó feliratát azal terjeszti vissza, hogy a bizottság e kérdésben a háznak már mult évi 21-én kelt jelentésében előterjesztést tett.

Nem zárhatja be beszédét anélkül, hogy a ház figyelmét a bizottság mult évi május 21. kelt jelentésének ama részére újból ne hívja, melyben az volt kiemelve, hogy a képviselő választások feletti bíraskodás jogát ezután is legalább részben a ház is fogja gyakorolni, s hogy ennek folytán a házszabályoknak a választások feletti bíraskodásra és igazolási eljárásra vonatkozó része átdolgozandó és e javaslattal összhangba hozandó lesz.

Kéri a házat, hogy ez irányban is tegye meg a szükséges intézkedéseket, a javaslatot pedig ismételtelen elfogadásra ajánlja.

Apponyi Albert gr.: köszönetet mond legelőször a háznak, hogy módosítványait figyelemre méltatta s azokat tárgyalás végett a bizottsághoz utasította.

Szükséges volt a választási jog sok kérdésének precizizálása a választásoknál gyakori visszaélések elkerülése szempontjából.

Hiába alkotunk törvényt, ha a végrehajtók figyelmen kívül hagyják azon jogszabályokat, melyek a törvény helyességét érvényben tartják. Helyesnek szölt, hogy a törvényhozás tagjainak megválasztásánál a törvény a legszigorúbban betartassék. Megvallja, hogy ezt a javaslatot úgy szörette volna látni, mint a magyar parlamentarizmus meggyógyításának kiinduló pontját. A megvesztegetések választásról választásra növekednek, a hivatalos hatalom beavatkozása a választásokba mind nagyobb mérvet ölt, ami mérgezőleg hat a köz szellemre, mérgezőleg hat az államhoz való ragaszkodásra; pedig a magyar állam jövőjekérdessége van tőve, ha a választókat a hivatalos hatalomnak kiszolgáltatjuk.

E javaslat sem tartalmaz kiegészítő intézkedéseket.

A választások elbírálását illetőleg a javaslat elmés és mély gondolkodásra vall, de végeredményében nem kielégítő.

Ez a törvény sem valósítja meg az 1874. V. t. cz. 39. §-át, ez új kísérletezése, s nem tovább forása annak fonalnak, melyet az 1874. évi országgyűlés kezdett fogni.

Minél nagyobb hatalom a népképviselő, annál inkább lehetetlenné válik hogy a megátadott választások felett elfogulatlanul, pártatlanul ítéljenek. Egyszerű lélektani jelenség ez, ami meg van mindenütt, ahol emberek vannak s ha a képviselőház a lélektani jelenség hatása alól ki akarja magát venni, le kell mondanai a választások feletti bíraskodásról s azt elfogulatlan, pártatlan közegekre kell bízni.

A logika szerint úgy lehet okoskodni, hogy

vagy alkalmas a parlament e bíraskodásra vagy se. Ha alkalmas, tartsa meg a jogot magának, ha nem ruházza át azt másra, de annak csupán egy részét bizni másra — egyszerűen nevetséges dolog. Az a képviselő, aki lelkesült a választásokból, feltétlenül elfogult, de azok a képviselők is elfogultak, akik a választásokban részt vettek, már pedig olyan emberekre bízni ítélkezést akik elfogultak, a legnagyobb bajoknak a kuforrását képezi.

A bizottság módosításainak csak ártatlanabb részét foglalta el, azt a részét azonban, mely életbe vágó, nem fogadta el. Nem fogadta el azt a részét, mely a hivatalnokok politikai szabadságát akarta biztosítani fellebbvalóival szemben s nagyon kíváncsi, hogy a ház milyen magatartást fog tanusítani, ha abba a kérdésben módosítás fog tétetni. Meilőzte a bizottság indítványának azt a részét, mely a büntető törvényeknek módosítására vonatkozik, azzal utasította vissza e módosításokat, hogy a büntetendő cselekmény nincs tényállással körülírva.

Nem fogadta el a bizottság azon módosításait is, arra vonatkozik hogy a választók jogainak megsértését megtorló pénzbírság átváltottatott elzárásra. Mindezekből kiviláglik, hogy ez a törvényjavaslat egy egész határozott lépésnek nem tekinthető, hanem csak félrend — s ha ő és pártfelei mégis elfogadják általánosságban e javaslatot, annak oka csupán az, hogy nem akarunk e téren az első lépés megtétele elé akadályokat gördíteni.

Nem akar szólni a visszaélésekről, nem akar szólni a miniszterelnök mult politikai szerepléséről főispán korában s arról, hogy éppen ő az, aki most a választási tisztaság zászlóját diadalra akarja vezetni; megvallja, hogy az a nagy cél, mely a magyar parlamentarizmust teljesen meggyógyítaná, e törvényjavaslat által elérve nem lesz. Azon szellemben fogadja csak el e javaslatot, hogy ő, amikor arról van szó, hogy a haza állapotokon segíteni kell, nem vonhatja ki magát ez alól mind addig, amíg ereje és egészsége engedi.

A nemzet ünnepére való tekintettel elvárta volna, hogy a tuloldal nem fogja hazafiasságától külön féle híreket világnak bocsátani, hogy nem fogja politikai működését kisebbiteni. Azt híreszteli, hogy visszavonul, szóval nem az elmentéket kellett volna kiemelni, hanem az együtttes érzést. Elvárta volna, hogy egészsége és családi ügyei miatt történt elmaradását ellenei nem fogják annyira kisebbitő kommentárral kísérni. Egyébiránt megjegyzi, hogy helyén marad mindaddig, míg a haza javán munkálkodhatik s mindig helyén lesz, mikor a kötelesség munkára fogja szállítani. Végül kijelenti úgy a maga, mint pártfelei nevében, hogy

a javaslatot az általános tárgyalás alapjául elfogadja. (Hosszantartó élénk éljenzés a bal- és szélső balon.)

Elnök az ülést 5 perszre felfüggeszteni. Szünet után.

Hermann Ottó: Kéri az elnököt, számláltassa meg a képviselőket, mert úgy látja, hogy a Ház nem határozat képes.

Elnök a megszámolást elrendelvé, kitünt, hogy a Ház határozat képes.

Polónyi Géza: Apponyi iránti felszólalásával jó szolgálatot tett a hazának. A törvényjavaslatra nézve megjegyzi, hogy az Apponyi által elmondottakhoz teljesen hozzájárul, csak meg hozzátenni valója nem.

A törvényjavaslat egy régi tartozásnak a leróvása és elfogadja általánosságban a javaslatot, ámbár annak sikeres kivitelét illetőleg aggályai vannak.

Szerencsétlenül megalkotottnak tartja a törvény azon részét, mely a bifurkáción alapul, mert ha valami fog ártani a bírói tekintélynek, úgy első sorban a bifurkáció lesz az.

Polónyi Apponyi Albert javaslatát pártolta. Beszédében kijelentette, hogy aggodalmai ugyan a legrosszabbak, de azért Apponyi javaslatához hozzájárul.

TÁJÉKOZTATO.

Május	31. Az ezredéves évforduló ünneplése a nagyvárad-i jogakadémián.
Június	1. Az orvosgyűlés szakülése a Püspök-fürdőben.
	1. A vármegyei közigazgatási bizottságának ülése d. u. 3 órákor.
	8. Koronázási évforduló.
	8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.
	19. A nagyváradi-belényes-vaskóhi vasut részvénytársaság közgyűlése d. u. 3 órákor a vármegyei ház kistermében.
Július	1. Aradi mérnökök és építészek utja Nagyváradra.

UJDONSÁGOK.

* **Uj államtitkár.** A hivatalos »Budapesti Közlöny« tegnapi száma a következő legfelsőbb királyi kéziratot közli:

Személyem körüli magyar miniszterem előterjesztése folytán altorjai báró Apó Gábor miniszteri tanácsost államtitkárrá kinevezem.

Kelt Bécsben, 1896. május 24.

Ferencz József, s. k.

Báró Jósika Sámuel s k.

* **Rekviem Károly Lajos főhercegért.** Károly Lajos főherceg tudvalevőleg elnöke volt a vörös-keresztgyesületnek. Az egyesület —

kitől, akkor haza jössz megint a hegyek közé, elveszel engem feleségül és nem lesz olyan boldog a világon, mint mi ketten.

Az erős oláh legény reszketve hallgatta a kis leány szavait, a kinek szívébe csepegtette korán az édes apja a lángoló hazaszeretetet, s a kinek a lelkét úgy eltöltötte most a szegény ország szenvedése, hogy érette meg akarta magát fosztani attól, a kit, mint kis gyermek esodálattal tisztelt, s később ábrándos, ideális szerelemmel szeretett.

Karbanár Gyurka csak nézett sokáig szólnélkül, nem akarta hinni, hogy el tudna tőle válni az, a ki olyan közel van a szívéhez, hogy az elszakadása pótolhatatlan, halálos ürességet hagyna ott hátra. De bántotta, hogy azok ellen is fegyvert kellene fognia, a kiknek a vérből való. A Peterdy-leány észre vette a legény nagy habozását, az utolsó módhoz folyamodott, hogy tervének megnyerje kedvesét. Hátra huzódott tőle, kedves kék szemében egy könnyesepp jelent meg, szomoruan végig nézte a legényt, azután őszinte hangon mondta:

— Nem akarlak erőszakolni Gyurka, feloldalak az esküd alól. Ha nem akarsz, ne menj, de hát látod én nem tudlak akkor téged szeretni.

A legény nagyon megérezte az utolsó szót,

a szívéhez kapott, mintha meg akarná akadályozni annak a rohamos verését, egy pillanatilag jelent meg az arczán, azután megragadta a leány kezét és nagy elhatározással annyit mondott:

— Na hát jó, elmegyek, ha te akarod, de hű maradj, mert ha nem, akkor borzasztót teszek. Nagyon szeretlek, azt akarom, hogy az enyém légy, de ha nem vársz meg mig vissza jövök, nem tudom, mit csinállok.

Peterdy Mariska már az első szónál örvendve ugrott a kedvese nyakába, tudta, hogy most már elérte célját, nagyon boldognak érezte magát, mert áldozott valamit a hazájáért.

Karbanár Gyurka nem akart az nap utnak indulni, mert keddeste — »marti sear'a« — volt, a babonás oláh nép pedig semmit nem csinál kedden este, mert azt hiszi, hogy abból nagy szerencsétlenség származik. A kedvese unszolására azonban mégis elhagyta a hegyet, a falut bucsuzatlanul és a magyar sereg Oravicán táborozó töredékéhez ment . . .

. . . Peterdy Mariska másnap büszkén mondogatta a községben, hogy nincs olyan legény több a világon, mint Karbanár Gyurka.

Az oláhok szörnyű haragra lobbantak, mikor megtudták, hogy ellenségük lett a falu leg-

szebb, legderekkabb legénye, a jegyzőék Mariskája miatt. Haragudtak már régen a jegyzőre a hazafiságáért, kisebb dolgokban gyakran megmutatták neki ellenséges érzelmeiket, most pedig vad bosszuvágytól ösztönözve, éppen egy héttel Karbanár Gyurka eltávozása után, állati módon meggyilkolták a jegyzőt leányával és fiával együtt, s minden darab vagyonát, butorát felégették a hegy alján, hogy ne találjon Karbanár Gyurka emlékeztetőt sem azokra, a kikért ellensége lett a saját nemzetségének.

III.

A Rózsa Sándor kicsiny csapatja óvatosan bontakozott ki az ezeresi erdő fái közül, a melyeken keresztül Karbanár Gyurka vezette őket észrevétlenül a falu közvetlen közelébe. Ő már megjárta egyszer ezt az utat, mióta a falutól elvált, megjárta akkor, mikor azt a szörnyű hírt hallotta, a mely egészen összetörte a szívet és elvette az eszt is.

Nem akarta hinni, hogy igaz a mit mondanak, eljött, hogy meggyőződjék maga a valóságról. S mikor a kis szobát üresen találta, a kertben sem felelt senki hívogató szavára, akkor úgy érezte, hogy nem ura többé a gondolatainak, egy érzelem uralja az egész lelkét egy borzasztó vágy, a bosszu vágya.

miként már közöltük — elhatározta, hogy volt elnöke lelkiüdvéért június 3-án gyászmisét mondhat a belvárosi plébánia-templomban. Az istentiszteletre az egész templomot gyászpompába vonják. A mise délelőtt 11 órakor kezdődik s Schlauch Lőrincz bíbornok, nagyvárad püspök mondja, Kisfaludy Béla dr., Aschenbrier János egyetemi tanárok, Molnár János apátplébános Vézinger Károly királyi palotai plébános s Kirner Károly belvárosi plébános segédkeznek neki.

* **Millenniumi ünnepély a jogakadémián.** A nagyvárad kir. katolikus jogakadémia tanári kara és ifjusága holnap, vasárnap délelőtt ünneplő szép programmal hazánk ezeréves fennállásának évfordulóját. Az ünnepélyre városunk egész intelligenciáját meghívták, s most az igazgatóság ez uton is értesíti a meghívottakat, hogy az ünnepélyre családjaik nő tagjai is szívesen látott vendégek lesznek.

* **Bucus Pecze-Szóllósön.** Holnap, Szent Háromság vasárnapján templomszentelési ünnep lesz a szomszédos Pecze-Szóllós községben. A szent-misé P a l o t a y László kanonok tartja, míg L i n d e n b e r g e r János papnöveldei felügyelő szent beszédet mond. A bucsun Nagyváradról és a közzeli falukból nagyszámú részt vesznek a hívek.

* **Szent István bazilika.** Lollok Lénárd prépost, lipótvárosi plébános igen szép indítványt adott be a főváros tanácsához az ezredévi ünnep emlékeztetének megörökítése dolgában. A fővárosnak, a budapesti katolikus egyházak kegyurának, ez időszerint egy temploma sincs, mely Szent István, első apostoli királyunk nevét viselné. Budapest hatósága tehát, melynek falai közt őrzik Szent István koronáját, az ezeréves ünnep alkalmával méltóbb dolgot nem cselekedhetnék, mintha a befejezéshez közeledő bazilikának első nagy királyunkról való elnevezése végett lépéseket tenne. Az elnevezés joga a hercegprimást illeti meg. Hozzá kellene fordulni, hogy a templomnak Szent István nevét adományozza, és majdan, mint különös védőszentjének ajánlja fel. Ha a templomot Szent Istvánról neveznék el, a diszitésnél már erre a körülményre is figyelemmel lehetnének. Az indítvány második része az, hogy 1900. évi augusztus 15-én, a mikor Szent István megkoronázásának 900 esztendeje lesz, tartásuk a templomban az első misét, melyet akkorra jóformán el lehetne készíteni. Ez elnevezéssel a templomépítés anyagi részének elintézését is megkönnyítenék, mert a Szent Istvánról elneve-

zett bazilikát, Szent István dicső utódja is legmagasabb pártfogásában részesítené, de nem tagadhatnák meg Szent István bazilikájától az anyagi támogatást azok sem, kik az általa alapított gazdag javadalmakat élvezik. Ez esetben a püspöki kar, mely sohasem késett áldozni az egyház és a haza nemes céljaira, a magyar katolikus egyház első főkegyura és védője, dicső szentje és kegyeltje tiszteletére szentelt templom költségeihez nem csak vallásos kegyeletből és hazafiságból, de köteles hálából is készségesen hozzájárulna. A főváros az ezredévi emlékére művészi alkotásokra nagylelkűen félmilliót ajánlott föl. Alig szentelhetné ez összeget magasabbra célra, mint Szent István az első magyar királyról nevezett bazilikának művészi díszítésére. Hazai szobrászok remekművei, magyar történelmi festők magasabb alkotásai, nagy számban szepiténék a legpompásabb helyen századunk legnagyobb szerűbb magyar műemlékét, kiteve a kor és utókor hírének és tiszteletének. Művész-iparosok munkái a szép izlés kincses bányájává varázsolnák Isten házáat a polgárok és idegenek szeme előtt. Elérnék a kitűzött célt, hogy művészi alkotások örökítsék még a millenniumot; s ugyanakkor a másik célt is: hogy csaknem félszázadot haladó igyekezettel és másként alig elkerülhető újabb áldozatokkal a lipótvárosi bazilika építése befejezést nyerjen.

* **Keresztfeltevés.** A Bihar-püspöki ujonnan épült róm. katolikus templom keresztfeltevéséről referálva szerdai számunkban azt, irtuk, hogy a templom ács munkálatait Pápai Balázs készített. Felkérte, kézséggel módosítjuk ezt oda, hogy az ács munkálatakat Pápai István ácsmester vállalta és készített, s Pápai Balázs a ki a templomra a keresztet feltette csak munkavezető a vállalatnál.

* **Ülések a vármegyén.** Biharvármegye kórházi választmánya ma szombaton délelőtt tartja ülését. Ez alkalommal a kórház költségvetését és más apróbb ügyeket tárgyalnak. — Biharvármegye közigazgatási bizottságának rendes havi ülése hétfőn, június hó 1-én délelőtt 10 órakor lesz a megyeház kistermében.

* **Tornaverseny.** A nagyvárad prem. főgymnáziumban ma, szombaton délután 3 órától 5 óráig tartják az ifjuság tornaversenyét a következő programmal: 1. Közös szabadgyakorlat. 2. Az országos tornaversenyzők szabadgyakorlata. 3. Póznaverseny. 4. Lóverseny. 5. Magas ugrás kisdesszkáról szabadlábbal, s folytatása ruddal. 6. Súlydobás. 7. Magas ugrás nagy deszkáról szabadlábbal, folytatása ruddal. 8. Nyújtó tornázás. 9. Korbácsjáték. 10. Gyűrű hinta-verseny. 11. Labdajáték.

A jegyzőék öreg oláh asszony cselédjét találta csak kis kamarájába, azzal szóba ereszkedett. A cseléd sirva mondta el a dolog részleteit, bizonyítgatta, hogy a k e d d e s t e, az a félelmetes »marti sear'a« az oka mindennek, megmutatta az urnője szobáskájának falán a véres betűket, a melyek szintén csak azt a borzasztó két szót hirdették.

Karburnár Gyurka vérző szívvvel ott hagyta a kis szobát, a hol az öreg asszony tovább mondogatta:

— Nem lesz ennek se jó vége, valami borzasztó dolognak kell történni, mert k e d d e n e s t e ölték meg a jegyzőeket is. Pedig nagyon veszedelmes az a »marti sear'a.«

... Karburnár Gyurka szét osztotta a hegyen a kis csapatot, ő tudta legjobban a járást, rábizott Rózsa Sándor mindent.

Ugy tervezték, hogy Karburnár Gyurka a legbátrabakkal bemegy a faluba a főbűnösöket elfogni, a többiek pedig szétosztva körülállják a kis falut, hogy ki ne szökhesen belőle valaki.

Először a bíró házához mentek, mely a parancs ellenére pár perc múlva lángban állott. A bosszútól lihegő Karburnár Gyurkának nem lehetett parancsolni, nem tudta senki a pusztítástól visszatartani...

A tűz látása, a felriadt oláhok rémes kiáltásai meghozták a többi legények harez vágyát is, s mikor látták, hogyan szurja le egy dőfésre Karburnár Gyurka az ellene rohanó bírót, ijesztő kiáltozással rohantak az oláhoknak. Félóra alatt lángban állt az egész falu, pusztítás, gyilkolás mindenütt. Élő ember alig maradt. Karburnár Gyurka is ott feküdt bezuzott koponyával a községhez előtt, a tulajdon testvére ütötte le egy vasruddal.

*

A szegedi puszták híres betyárjára nagyon megharagudott Asbóth Lajos ezért a vérfürdőért, ráfogták, hogy a strázsai hőstette csak olyan színlelés volt, kitör belőle a régi betyár tempó, nem lehet tisztességes csatában használni. Feloszlatták a csapatját, hazaküldték a csikósait karácsonyi számadásra.

Rózsa Sándor mentegetődzés nélkül eltűrte az érdemtelen megalázást.

... Az öreg oláh asszony, a jegyzőék babonás cselédje pedig elterjesztette az elpusztult falu környékén a veszedelem okát, a »marti sear'a« meséjét és a könnyen hívő nép, az azóta újból épült falu lakossága, növekedett félelemmel tisztelte és tiszteli ma is a rettenetes, bosszuálló k e d d e s t é t.

12. Távolográs szabadlábbal kisdesszkáról, folytatása ruddal. 13. Távolográs nagy deszkáról szabadlábbal, folytatása ruddal. 14. Korlátverseny. A tornaversenyre azokat, a kik a szegénysorsu tornászok Budapestre utazását adományokkal elősegítették, s a város egész közönségét szívesen látja az igazgatóság.

* **Ellopott aranygyűrűk.** Dr. Tóth Mihályné hálószobájából tegnap éjjel ismeretlen tettes ellopott két aranygyűrűt. Az egyik gyűrű karika, a másik kis rosette. Értékük 36 forint. A rendőrség keresi az ismeretlen tolvajt.

* **Vándorló óra.** Oláh István suhancz, Bocza Miklós szőrtarisznya készítő inasa, tegnap ellopott a gazdájától egy ezüst órát lánczczal együtt. A fiu kivitte az órát a gyakorlóterre és ott egy forintért eladta egy Piller Rudolf nevezetű tűzérkáplárnak. A gazda mikor észrevette, hogy eltűnt az órája, azonnal az inast fogta gyanuba és felkísértette a rendőrséghez. Sok csürés, csavarás után Oláh István kivallotta, hogy hova lett az óra. A rendőrség erre a tűzér-laktanyában kutatott utána és ott egy tűzmesternél találta meg, a kinek Piller Rudolf egy forint 50 krajczárért adta el. Az óra így visszakért a gazdájához, Oláh István pedig a hüvőse...

* **A petroleum raktárak tűz biztossága.** A városi hatóság helyszíni szemlét tartott a nagyvárad vasutállomás nyugati végén elhelyezett petroleum-tartályoknál. A szemle alkalmával többrendbeli hiányokat tapasztaltak, a melyek pótlása közbiztonsági szempontból gyorsan eszközözlendő. Elrendelték, hogy az országút felőli oldalon, a petroleum-raktárak egész hosszában 2 és fél méter magas kőfal emelendő, továbbá gondoskodniok kell a tulajdonosoknak, hogy a tartályok közelében mindig legyen elegendő víz tűzoltásra. A szabályrendelet szigorúan intézkedik, hogy megfelelő őrséget alkalmazzanak a tartályok őrzésére. Azonkán alkalmazott őrség nem felel meg a kívánalmaknak, miért is a szabályrendelet ez irányu szigorú betartását rendelték el.

* **Üresedésben levő fogalmazói állás.** A nagyvárad magyar királyi pénzügyigazgatóságnál egy évi 500 forint segélydíjjal javadalmazott fogalmazó-gyakornoki állás van üresedésben. Pályázati határidő 14 nap. Közlebbi felvilágosításokat a pénzügyigazgatóság nyújt.

* **A gyámpénztári összegek elhelyezése.** A gyámpénztári összegek elhelyezésére nézve a a törvény akként intézkedik, hogy annak meghatározása: melyi pénzügyintézetben helyeztesse az összegek, névszerinti szavazással történik s a szavazásban résztvevő törvényhatósági bizottsági tagok vagyoni felelősséget vállalnak a gyámpénztári összegre nézve. Pozsonyvármegye közgyűlése a törvény megváltoztatása iránt felirt a képviselőházhoz. Sérlemesnek találják, hogy a törvény a vagyoni felelősség kimondásával éppen azokat sújtja, akik résztvesznek a közügyek intézésében. A feliratot Pozsonyvármegye pártolás végett megküldötte Nagyvárad város és Biharvármegye törvényhatóságainak is.

* **Megégett asszony.** Tegnap délben nagy szerencsétlenség történt a Kossuth Lajos utcán, éppen a rendőrség mellett levő-bérházban Fleischacker Hugóné, Fleischacker Gyula takarékpénztári pénztárnok édes anyjának ruhája, a mint a konyhában a tűzhely körül foglaltoskodott, szikrát kapott és már lánggal égett, mikor kiáltozásaira odafutottak a háziak Fleischacker Gyulával. A szerencsétlen asszonyról letevétek a ruháit és azonnal orvosokért szalasztottak. Nem sokára meg is jelent az orvosi segítség Sarkadi József rendőrbiztossal és ápolás alá vették a megégett asszonyt. Az égési sebek azonban olyan veszélyesek, hogy kevés remény van az életéhez.

* **A vidéki leányokról.** Kemechey Jenő a fővárosi íróknak a vidéki leányokról tett nyilatkozatai között a következőket írja: Legényember, akit egyszer elfog a házasság vágya és végigbálozza az országot s keresi a vadat a rengetegben, hajszolja a sik földet nyarán, a semlyékes réteken a nádasok közt és eljár lovakat próbálni kuriáról-kuriára, annyi lányt megismer, hogy egyenkint már nem em-

lékezik rájuk, csak ahogy osztályozta a vidéki lányokat;

A gömri lány legjobb kocsis.
Az abauji legjobb lovas.
A zempléni készíti a legjobb pogácsát.
A sárosi hordja a legnagyobb karimájú kalapot.
A beregi a legjobb táncos.
Az ungmegyei olvas legtöbb regényt.
A szabolcsi a legjobb kártyás.
Az egri a legjobb zongorázó.
Az erdélyi a legarisztokratább.
A szegedi a legkülönbélebb és tenniszista.
Az aradi a legkaczerább.
A temesvári a legselymesebb.
A nagybecskereki reggata és kedveli a pezsgőt.

A szabadkai a leggazdagabb.
S a nagyvárad? — a nagyváradit még nem ismerem, valószínű hát, hogy onnan fogok házasodni.

* **Elveszett.** A tegnapi előtti sporttéri ünnepélyen egy *L. M.* betűs drapp színű tavaszi felöltő és 2 sítapleca elveszett. A becsületes megtaláló sziveskedjék Waldmann Márk ügyvédi irodájába vinni.

Bizonyítvány. J. B. Purger Grödeni (Tirol) oltárkészítő czég, templomunkban, Szepes-Teplitzben (Felső-Magyarország) a szentháromság számára egy magas oltár, továbbá két oldaloltárt és egy gót stílusú szószéket készített. Ezen munkáknál Purger ur czégének jó hírnevét fényesen beigazolta és dicséret nyilatkozatokat tennünk annnyival inkább is felesleges, mert az egész munka mesterét dicséri. A Szepes-Teplitzi (F.-Magyarország) hitközség ezért teljes megelégedését és elismerését fejezi ki és Purger urat Grödenben a ft. papság és templomi előljáró urak figyelmébe legmelegebben ajánlja. Megjegyzendő, hogy az oltár és a szószék egyes részei számozva voltak, úgy, hogy azok felállítása hihetetlen könnyűséggel történtek helybéli asztalosok által. Szepes-Teplitz, (Felső-Magyarország) 1894. január 31-én. Andreidesz János községi előljáró. Andreidesz György plébános. 4

Egy község lángokban.

Rév pusztulása.

(Kiküldött tudósítónktól.)

Nagyvárad, május 29.

Alig néhány órnyi idő alatt Bihar-megyének egyik népes és jómódu községét pusztította el a tűz romboló eleme. Ott a hol azelőtt mindenütt csak a jólétnek és megelégedettségnek jeleit lehetett látni, most csak romok állanak, a melyek közül az elszegényedtek jajveszkelései halatszanak. Rév községe lakóinak nagy része nyomorba jutott és várja a könyörületes társadalom segélyét. — A nagy szerencsétlenségnek részleteiről kiküldött tudósítónk a következőket írja:

A vész hire Nagyváradon.

Rév község pusztulásának hírért hozta tegnap délután a táviró Nagyváradra. A szüszavú távirat az Élesd mellett fekvő Rév község borzasztó veszedelmét tudatta az alispáni hivattal. A szomorú értesítés a következő volt:

Az alispáni hivatalnak.

Nagyvárad.

Rév község lángokban. Segélyt kérünk.

Nagyváradon gyorsan terjedt a veszedelem híre s a szerkesztőségektől kértek bővebb részleteket, hogy mi igaz a hírből.

Szunyogh Péter alispán azonnal értesítette, a nagyváradit tüztől főparancsnokot s tüztől kiküldését kérte. Tudatta a rémes esetet egyúttal a csendőr szárnyparancsnoksággal.

Három óra után érkező a távirat, a tüztől segély már lekészt a délutáni vonatról s így csak este a 7 órai gyorsvonattal utazott ki Vajna Béla segédtiszt vezetése alatt Nagy Sándor őrvezető, Máthé István és Csikós János tüztőlókkal, egy kitűnő géppel, tömlőkkel, fáklyákkal a vész színhelyére.

Ugyanezen vonattal utaztak ki a lapok tudósítói, továbbá a csendőrök Gyökös József és Boros József őrsvezetők, Keserü Imre csendőr A vasutállomáshoz sokan mentek ki, hogy tudakozódjanak az utasoktól a tüzvészről. B e t h y László főispán is kint volt a gyorsvonat elindulása előtt a vasutnál s kérdézősködött a veszedelem nagyságáról. A gyorsvonatra M.-Telegnél felszállott még Dicker Salamon csendőr-őrsparancsnok, több csendőrrel.

Az elpusztult község.

Körözs-Nagy-Rév, vagy közönségesen Rév községe Élesd szomszédságában fekszik s a Sebes-Körözs szeli át a népes községet. A Körözs jobb oldalán, az u. n. magyar részen, leginkább ev. ref. vallású magyarok laknak s e része a községnek rendezettebb is. Itt vannak, illetőleg csak voltak az üzletek, korecsmák, hivatalok, középületek.

Itt van az ev. ref. templom. paplak. A Körözs balpartján az u. n. román negyed fekszik, lakossai leginkább g. katolikusok; a g. kath. templom és parochia e részben van.

Rév község lakosainak száma 1800, körülbelül három száz háza és a mellék épületek egymáshoz közel vannak építve. Az utcái, különösen a leégett főutca igen keskeny. A házak nagy része zsindeyes és cserepes; itt-ott különösen a román negyedben szalmafedelű laképületek is vannak.

A község lakosai elég jómóduak voltak. A különben földműves lakosság mint házi ipart nagyban űzi a vizes kanták készítését. A nagyváradit piacot is Rév községe látja az ősmert fehér korsókkal, kantákkal.

A tüzvész.

A tüzvész déli 12 óra után keletkezett a magyar negyed nyugoti részében, szemben az ev. ref. paplakkal, Hegedüs Géczy Mihály földműves és fazekas istállójában. Az erős szél gyorsan tova vitte a lángokat s pár perc alatt belekapott a tűz a lakházba s innét terjedt tova.

A község lakosságának nagy része künn volt a mezőségen dologban s leginkább csak az asszonynevet és gyermekereget találta otthonukban a veszedelem. A falut betöltötte a rémes »Tűz van!« és »Tulaj!« kiáltás.

Iszonyu forgó szél élesztette a lángokat. Előbb a szél nyugati irányba terelte a tüzet, de egy rohanással átfordította az ellenkező irányba, hogy végig seperje és romba döntse a község legszebb részét, a főutcát. A szél irányának ez a változása mentette meg az ev. ref. templomot és a paplakot. Ez utóbbiba többször belekaptak a szikrák.

A tűz keletkezésének helyétől átsaptak a lángok a szomszédba, Mitrucz Tógyer és Mitrucz Flóra házára, majd Ruzs József cipész lakásába.

A forgószél ismét 15 házon keresztül átvitte a lángokat, a zsarátnokot Simon János házára szórta s egyidejűleg felgyújtotta az utca másik házsorát. A tűz csakhamar elpusztította a község házákat; az építés alatt levő jegyzői lak teteje kétszer is meggyuladt, de mégis sikerült megmenteni. Az összes irományokat kimentették a lángokból.

A tűz pár pillanat alatt lángba borította

továbbá Szilágyi Mihály, Méray Ferenc, Méray Sándor, Méray János, Péter István, Sz. Géczy József házeit.

Alig a tűz keletkezése után 20 perccel az utca mindkét oldala tüztenger volt. Kakas Venczel üzlete a gör. kath. káplánlak, Molnár János, Samu János, Simon János kereskedő, Braun Hermann kereskedő épületeit beborította a tűz s hozzá sem lehetett közelíteni az épületekhez. Deutsch Henrik kereskedésének tetejét félig meglehetett menteni, de az áruk butorok az összes házakban beégtek. A posta-épület, az uradalom vizimalma romokban hever.

Küzdelem a vészzel.

Révközsége a szomszédos Birtiny községgel együtt, 70 köteles tüztőlót tart fenn. De ezek jó része távol volt.

Ugy Hollósy közs. jegyző, mint az összes kereskedők szintén nem voltak otthon, hanem Élesd községben adótárgyaláson voltak. A község borzasztó veszedelmét telefonon tudatták vele s azonnal sietett a községbe.

Az oltás, természetesen nagyon nehéz volt. A házakat vizes ponyvákkal igyekeztek megvédeni. A köteles tüztőlók pedig saját házaikat igyekeztek menteni.

A község nagy feckendőjén és egy talyiga feckendőn kívül a vasut állomás feckendőjét, a pályafelügyelő gépjét hozták először működésbe. A tüztőlást Kaszó Gyula és Hollósy Gyula alparancsnokok, Hollósy jegyző, Karácsonyi lelkész, Dobozy Mihály segédjegyző önfeláldozó buzgalommal vezették.

Csakhamar megérkeztek az élesdi tüztőlók Kosztin Gyula alparancsnokkal, a nagy-báródiak huszan Kocsis Bélával az őrsparancsnokkal két feckendővel, a m.-kacuci tüztőlók feckendővel, továbbá kirendelték az oltáshoz Birtiny község lakosságát.

Daczára az emberfeletti munkának 3 óráig folytonosan terjedt a tűz. Hol itt, hol ott csaptak fel a lángnyelvek, iszonyu pusztítással semmisítve meg a szegény nép vagyont, egész élet fáradozásának eredményét. A szerencsétlen emberek és a segítségükre jött vidékiek kétségbeesett küzdelmet folytattak a vész ellen. De hasztalan.

A körösből elég vizet merithettek, de az óriási tűz olyan hőséget fejtett ki, s összecsapott az utcán, hogy lehetetlen volt az utcába behatolni, hanem csak hátulról bírták az épületeket oltani.

Nagy pánikot idézett elő az a hír, hogy Kakas Venczel lángban álló üzletének pinczéjében nagymennyiségű dinamit és lőpor van. Hollósy jegyző a házközeléből elrendelte az embereket s mikor ennek okát megtudták, iszonyu rémülettel futott széjjel az oltást végző nép, mivel robbanástól féltek. Dinamit nem volt ugyan a pinczéjében, de lőpor volt, azonban ezt is idejekorán sikerült biztonságba helyezni.

A kavargó szél mindjobban élesztette a tüzet s már azt hitték, hogy az egész község áldozatul esik a borzalmas pusztulásnak; de 3 óra tájban az emberfeletti munkának sikerült a tűz tovább terjedését megakadályozni. A szél is alább hagyott.

A csendőrség buzgó működése megkönnyítette az oltást, mert folytonosan gondoskodott munkaerőről.

A lángok áldozata.

Összesen 56 lakóház s mintegy 65 melléképület hamvadt el; némelyik ház, fából lévén építve, földig égett. A kár mintegy 45—50 ezer forint. Biztosítva alig volt valami.

Emberélet nem pusztult el, csupán egy Biró Mari nevű 6 éves kis lány tűnt el. Nem tudják áldozatul esett-e a tűznek, vagy a községben tartózkodik valakinél. Valószínűleg a veszedelem elmúltával előkerül.

Lábas jószágban nagy a veszteség; a mérszáros 3 vágó marhája, sok kecske, szárnyas odaégett. Az összes kereskedők áruj porrá égett, úgy hogy a faluban mit sem lehet kapni.

Az oltásnál több baleset is történt. Doboz Mihály segédjegyző az égő házból, saját élete veszélyeztetésével mentette ki az anyakönyveket s a lángok összeégették az arczát, szemét.

Gavrillucz Tógyer volt községi bíró egy égő házról oltás közben beleesett a tűzbe, de kimentették, mielőtt nagyobb sérülést kapott volna.

Különös gondját képezte a tűzoltóknak, hogy a tűz szomszédságában levő, s erősen veszélyeztetett Körözs-hidat megmentse a tűztől, mert az esetben el lett volna vágva a közlekedés a vasúttal, országúttal. A fáradozásnak meg is lett a kívánt eredménye.

A Körözsön túl, az oláh negyedben egy ház sem égett le.

A gyorsvonat megérkeztek, este 8 óra tájban már rom volt az egész utca. Szívet facsaró látvány tárult az érkezők elé. A romhalmazok égtek s csak az időnként felvillanó lángok árulták el, hogy még iszonyu tűz lapang a romok közt s egy erősebb szélroham ismét felszithatja a lángokat s újabb veszedelemnek teszi ki a még épen maradt község részt.

Elővigyázatból Dicker Salamon félreverte Birtiny községben a harangot s a lakosságot karhatalommal Révre rendelte az oltási munkálatokhoz. Az óriási munkában kifáradt tűzoltók segélyére siettek a nagyváradai tűzoltók is.

A mindenétől megfosztott lakosság egyrésze jajveszékel a romok közt, a többiek pedig fásult szívvel, a csapás sulyától eltompult idegekkel némán bámul a sietgő parázs tengerbe.

Hogyan keletkezett a tűz?

A veszedelem közepette a vizsgálatot még nem ejthették meg a tűz keletkezésének kiderítése végett. Általános az a vélemény a községben, hogy *gyermekes gyufával játszottak a H. Géczy Mihály istállójában, a hol a tűz keletkezett s ez okozta a községre a veszedelmet.*

Az inség.

A tűz a lakosság jórészét, mintegy 120 családot teljesen koldusbotra juttatott. *A nyomor leirhatatlan. Nincs a károsultaknak egy belevő falatjuk* s ruházatuk nagy része szintén elpusztult. A gyermekeket és a szülőket az előjáróság az iskolában és az óvoda épületében helyezte el.

A községi jegyző az inség csillapítására *táviratilag 200 kenyert és szalonnát kért* az alispántól. A nyomorbajutottak felségélyezésére az első segélyt a vármegye nyújtja s aztán megindítják a könyöradományok gyűjtését.

EGYLET.

Uj temetkezési egylet. Biharmegye községeiben gyorsan szaporodnak az egyletek; különösen a temetkezési egyleteket alakítják az újabb időben előszeretettel. Kötegyánban nemrég alakult meg a II. temetkezési egylet s az alapszabályokat, a miniszterhez leendő felküldés végett beterjesztették az alispáni hivatalhoz. Az egylet id. elnöke N. Bujdosó Mihály, id. jegyzője Kiss István.

IRODALOM.

— **»Lourdes története orvosi szempontból.** Dr. Boissarie művére előfizetési felhívást hirdetnek. Lourdes csodaeseményeinek hatása alatt áll 37 év óta a világ. Nincs nemzet, melynek fiai oda ne zárandokolnának, hogy hitükben erősödjenek, bajaikban vigasztalást, szenvedéseikben gyógyulást keressenek. Lourdes története ma-holnap egész irodalmat képvisel, s ha Lasserre ékes tolla a lourdesi jelenések és gyógyulások történetét az egész világon elterjeszté, nem kevésbé értékes, sőt hitetlen korunkban talán még nagyobb fontossággal bír Boissarie dr. fentjelzett művének megjelenése, ki Lourdesnak eseményeit mint orvos, tudós, s a lourdesi orvosi bizottságnak tagja tárgyalja. Öt éven át állandóan Lourdesban tartózkodott, hogy mint a tapasztalat és megfigyelés embere vizsgálja a rendkívüli gyógyulásokat. Hosszas megfigyeléseinek és tapasztalatainak eredménye a könyv, mely Francia- és Németországban nagy feltűnést okozott és számos kiadást ért. Nem lenne teljes Lourdesnak magyar irodalma, ha e művet közre nem bocsátanók. Május hó folyamán fog megjelenni. Terjedelme 8. r. 26 iv, ára fűzve 1 frt 60 kr., (növendékpapoknak 1 frt 20 kr.), diszes vászonkötésben 2 frt 20 kr. Előfizetéseket elfogad Buzárovits Gusztáv könyvkiadósága Esztergomban és dr. Haiczl Kálmán plébános Garam-Szent-Benedeken (Bars-megye.)

SZINHÁZ.

Klári.

A népszínház igazgatójának jóvoltából főnixként új életre kelt Klárit — akit különben a párisi harmadrangu színházakban már rég meguntak és levettek a napirendről, — ma a mi színházunkban is bemutatták.

A tizennégy évi pihenés után ismét elővett darabot már minden vidéki színpadon előadták, — s így mégis indokolva van nagyváradi bemutatása. Magának a darabnak a meséjét vagy a kritikáját elmondani felesleges dolog, — a mi speciális viszonyaink között a vidéki színház törzsközönsége nagyjából, mely a fővárosi premiere után valamennyire ismeri a darabot. A »Klári« vagy nyolcz régi bohózatból van összelopva, muzsikája szintén elnyűt, de kedves és csinos, — semmitmondó. A közönség elég jól fogadta, de az újdonság korántsem aratott olyan nagy sikert, mint aminőt Budapesten, ahol egy Küry Klára már maga elég volt arra, hogy a darab örült sikert arasson.

S. Áldor Juliska igazán szánalmas volt ebben a kitűnő és rendkívül hálás szerepben. Az ő egyénisége nem való az ilyen trikós-szerepekre. O bizonyára meg van róla győződve, hogy ultra-pikáns kosztümjével meghódította, a közönség erősebbik részét, — pedig valójában még a legtehetősebb száju kereskedő segéd is csak mosolygott rajta. A fehér lovagló nadrág köztudomás szerint nagyon szélesít — s ezt a ma esti Klári nem vette figyelembe. A kabát is rettenetes volt, mintha csak azért szabták volna, hogy sajnálatra méltóvá tegyék a viselőjét. Ez a roppantul esztétikátlan megjelenés persze lerontotta annak a hatásnak a nagyrészét, amelyet különben úgy játékaival és énekével elért volna. Annyi bizonyos, hogy akik csak ma este látták, nem kellemes emléket fognak őrizni S. Áldor Juliska asszonyról.

Berenike szerepét — Isten tudja miért — Forrai Ferikének osztották ki. Szívesen elismerjük Forrai k. a. igyekezetét, temperamentumát, énekének iskolázottságát, de az ilyen inkább játszani, mint tulkelni való szerep nem való neki. Sok mindent el lehet róla mondani, mint dicséretes dolgot, csak azt nem, hogy kedves megjelenésű volt. Pedig erre ma este kézzel-lábbal törekedett, s éppen ezért vált antipathikussá. A második felvonásba belépszott kegiucent-kupléval tetszést aratott — csak tulsokat affektált s mindenáron sikkes a k a r t lenni.

A harmadik női szerepet — Michotte kérészt leány — Lányi Edith kapta. Kedves megjelenésű volt, s tulpikáns szerepét finom diszkreczióval játszotta meg. Kicsinyded kupléja is tetszésben részesült.

Vivarelt Megyeri Dezső játszotta meg, élénk temperamentummal és nagy hatással. Gibard őrmester szerepében Rózsahegy Kálmán vitézkedett, s a kapitányt Szentgyörgyi István olyan obletásban mutatta be mely díszére vált a mai előadásnak — Vendrey (Gázember) s Leóvey (a cukrász) szintén rászolgáltak a dicséretre.

—ó.—ó.

Színházi hírek. Ma a tegnap este oly nagy sikert aratott Klárit ismétlik a színházban. Vasárnap mint rendszeren két előadás lesz. Délután a kakasviadallal tarkított népdramát A gyermekrablónőt adják a mult-kori szereposztással. Vendrei e délutáni előadásban egészen új kuplékat fog énekelni mint rendőrbiztos. Este Vidor Pál két év óta nem adott énekes népszínműve Az ingyenélők körül színré a fő női szerepben Turhányi Olgával. E nálunk is kedvelt népszínmű szerepeit különben: Vendrei, Rózsahegy, Klenovits, Szatmári, Leóvey, Janovics, Bartos, Cserni Berta, Kantay Teréz és Bajnócz Valéria játsszák. A jövő hét műsorát, melyet holnap fogunk közölni, rendkívüli érdekesen állított össze az igazgatóság. Annyit már most is elárulhatunk, hogy két premiére is lesz benne.

* **Diszeloadás.** Megyeri igazgató a június 8-iki nemzeti ünnep alkalmából nagyszabású millenniumi diszeloadást fog rendezni a színházban, és pedig úgy halljuk — a nagy nemzeti ünnephez minden tekintetben méltó diszeloadást. A május 10-iki (Álmos és Árpád) diszeloadás fényes sikere után teljes bizalommal és érdeklődéssel várhatjuk a második millenniumi diszeloadást, melynek programját holnap fogja velünk közölni Megyeri igazgató.

REGENY-CSARNOK.

Tom és én.

Irtá: I. van Woude.

31

»Es Lon«, folytatja néhány percz mulva Tom Árt sörényét megczirogatva, »eddig még szived érintetlen, de fiatal vagy még és sok emberrel fogsz még találkozni. Ha volna ezek között valaki, a kinek láttára hevesebben dobná szived!... Mert a házasság nem óv meg az új szerelem ellen.

Igen, ha nem tudóál ellentállani az új szerelem varázsának, hanem a csábítás szavára hallgatnál!... Már sok fiatal asszony kiitta a kábító szenvedély méreg poharát, a mig felébredtek...

»De, Tom!« kiáltok büszkén kiegyenesedve. Milyen kevéssé ismer;

»Nem szabad haragudnod« folytatja nyugodtan beszédjét. »Tegnapelőtt óta sokat gondolkoztam e felett; nem fogok erre többé visszatérni, de egyszer csak ki kell beszélnem magam. Tudod, hogy ezt nem azért teszem, hogy bosszantsalak vele. Csak olyan barátoktól szeretnék meg menteni, a kikre való visszaemlékezés egész életeden át lelkedet terhelné.«

Csendesen beszél, de azért nagyon izgatott. Látom sápadt arczáról és ránczos homlokáról. Féltekenysége meg nagy, de elrejtí nyugodt hangjával és barátságos tekintetével.

Tovább lovagolunk a napfényben. Szeretném megfogni Tom kezét, de nem beszélék semmit. Durczásan ülök a nyeregben és nyugodtan magam elé nézek.

A leszállásnál gondosan segít nekem! S mialatt megfogom a kezét, találkoznak szemünk. Ugy voltunk, mintha az egyik a másik mosolygását várná... azután elfordulunk egymástól és beme gyünk a házba.

»Lon«, mondja »Tom a hálószobában, »a jövő télen mennél-e oly szívesen máshová, — mint Arnheimba?«

»Hogyan?... Miért mondod ezt?... Most, hogy Alex és Adele Arnheimben laknak?«

»Éppen ezért,« mondja, miután sokáig reám nézett.

»Igen, őszinte akarok lenni.

Nem való az olyan gyermeknek, a milyen te vagy Adelenak társasága.

»Igazán? . . . No szép dolgokat kell hallanom, mondom eikeseredett hangon!« — felelek; mert most annál inkább szeretnék Arnheimben lenni, mert Adele is ott van.

»Csak kérdeztem. Talán mégis csak gondolkodol felette.«

Arcza egészen elborul! De ezt a pompás tervet ejtsem el, nem, ezt nem tehetem! Könyveim csak úgy ömlenek végig arczomon.

»Miért ne menjek oda? Mit csináljak másutt? Olyan boldog voltam azon reményben, hogy Arnheimbe mehetek.« »Jól van,« mondja Tom barátságosan, »akkor elmegyünk Arnheimbe. Csak vedd ki a fejedből e szomorú gondolatokat.«

Észreveszem, hogy mennyi ön megtagadásába kerülnek e szavai, hozzá lépek, hevesen átkarolom és megsókolom.

De miért kell mindig most nekem kezdeni a csókolódzást? Talán befészkelte magát már szívébe a féltékenység szörnyű társa a kételkedés is, a mely azt hitteti el velem, hogy csókjait viszantásítom. Vagy talán büszke ahhoz, hogy közeledjek hozzám. Bármiként legyen is a dolog, arcza most a rendesnél pirosabb, szeme fénylik és szeretettel von keblére.

X

»Engedd meg Lon, hogy segítek neked,« mondja Tom izgatottan, midőn koresolyám leestt cipőmről.

»Van itten elég segítségem,« kiáltom kezemmel integetve, és az engem körülvevő csoportra mutatok. Az egyik hozza a székét, a másik a padot, ketten már lábaim előtt térdepelnek, hogy a kárt pótolják. Tom pedig elrepiül koresolyáim.

Gyorsan fut ugyan, de nem szépen. Legáltalában messziről nem olyan elegánsan, mint Alex, aki éppen bekapcsolja koresolyámat vagy pedig mint Werner György, a kékszinű, szőke bajszú kedves fiatal német, a kinek megígértem, hogy vele futok a ki most türelmetlenül vár reám.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A delegációk megalakulása.

Budapest, május 29. (Saj. tud. táv.) Mindkét delegációnak megalakulása holnapra biztosra vehető.

Apponyi ünneplése.

Budapest, május 29. (Saj. tud. táv.) Apponyi Albert gróf tiszteletére mai fényes beszéde után este tisztelő-bankettet rendeztek.

Lueger a magyarok ellen.

Bécs, május 29. (Saj. tud. táv.) A reichsratban ma tárgyalták Lueger Károly sürgősségi indítványát, melyben a többek között hevesen kikel a magyarok ellen. Pautsch miniszter rosszalta Lueger kifakadásait. Az indítványt elvetették.

Meglopott grófné.

Budapest, május 29. (Saj. tud. táv.) Gróf Szirmay Ottóné lakásából tegnap tízezer forint értékű ezüst és arany tárgyakat ismeretlen tettesek elloptak.

Magyar nóta miatt.

Budapest, május 29. (Saj. tud. táv.) A budapesti törvényszék, mely a királysértés vádjának elbírálására egyedül illetékes Magyarország területén, érdekes esettel foglalkozott ma egyik ítélő tanácsában, melynek Mladoniczky Nándor

volt elnöke. A múlt év márczius 15-ikén mint az ország minden városában és falvában, — Lugoson is megünnepezték a szabadság napjának évfordulóját, s ez alkalommal a »Magyar Kaszinó« tagjai társas vacsorára gyűltek össze. Ugy éjjel felé, mikor a jókedv már tetőpontra volt, Szöllősy István dr. lugosi-ügyvéd odaszólt a cigány primásnak, hogy huzzon el néhány taktust a »Gottterhalte« osztrák néphimnuszról, s azután csapjon a »Mégis hunczut a német« kezdetű magyar nótára. A banda engedelmességedett, de fel kellett hagynia hamarosan, mert a kaszinó igazgatója Isekutz Aurél dr. megyei főszolgabíró — ácsit parancsolt. — Az esetet feljelentették az ügyészségnél, s dr. Szöllősyt pörbe fogták a btv. 140. §-ára ütköző-királysértés miatt. A mára kitűzött végtárgyaláson Szöllősy Józsefet Eötvös Károly védte és pedig olyan eredménnyel, hogy a törvényszék a vádlottat felmentette. Eötvös védőbeszédében hivatkozott arra, hogy a »Gottterhalte« 1849 előtt nem volt gyűlöletes, de azóta gyűlöljük, bár mindnyájan érezzük és valljuk, hogy a legelső magyar ember a király.

Közgazdaság.

Buzatermelésünk jövedelmezősége.

II.

A parasztagazdálkodás mellett Temes, Torontál, Csongrád, Csanád, Arad stb. vármegyében 27-11 frt volt a felvett termelési költség. Az adó 1-80 frtban van felvéve. Torontál vármegyében az ó-bébai uradalom 31-19 frt költséget mutat ki, tíz évi átlagos 4 és fél mm. termés után.

Bácskában 35-22 frt. A hol ellenben a buza rendesen kukoricza után vettetik egy szántásba, a költség 25 forintra van felvéve.

Fehérmegyében az Ercsi uradalom 1870—79-ig, 10 éves átlaga szerint a termés volt 7-34 mm. s a költség 50-74 frt, tehát itten 1 mm. került mintegy 7 frtba.

Tolnamegyében a simontornyai uradalom 57-26 forintban mutatta ki termelési költségét. Zalamegyében a bellatinczi uradalom 58.36 frtban, termése 742 liter; ár 8-40 frt, tiszta haszon 11 frt.

Csanádmegyében a kevermesi uradalomban 38-02 frt a költség. Tolnai uradalomban 43-11 frt, 808 kiló termés, 8-91 frt ár mellett. Az 1880. évi országos tanácskozmány majorsági földeken 8—10 mérőt, paraszt gazdaságokban 5 és fél 8 mérő átlag termést vett fel.

Az elől közölt statisztikai kimutatás szerint 1870—79-iki évtizedben az átlagtermés volt kat. holdankint 3-3 mm.

Az azon évtizedben szerepelt árak közölve vannak generális kimutatásomban. Ha tehát egy kat. hold előállításai költségét ama 48.44, illetve 52-31 frttal szemben átlag csak 40 frtra tesszük, azt látjuk, hogy

nyereség volt:									
év	1870, 1872, 1874, 1877, 1878							5 év	
frt	7-52 4-63 3-81 7-35 12-70	összesen							36-09 frt
veszteség volt:									
év	1871, 1873, 1875, 1876, 1879							5 év	
frt	1-07 6-06 10-74 13-58 11-79	összesen							43-34 frt
nyereség volt:									
év	1880, 1882, 1887, 1891							4 év	
frt	9-76 13-85 1-00 4-00	összesen							28-61 frt
veszteség volt:									
év	1881, 1883, 1884, 1885, 1886, 1888, 1889, 1890, 1892								
frt	1-29 8-03 6-48 1-14 11-14 5-78 15-36 0-26 0-55	összesen							9 év, 50-03 frt.

Ezen adatok a 40 frtos buzatermelési tétel mellett 23 év alatt csupán 9 évet tüntet fel olyat, melyben nyereség volt és 14 évet olyat, melyben veszteség mutatkozik.

Az 1870—80-iki évtizedben az 5 évi nyereség összege 36-09 frt, az 1870—80-iki évtizedben az 5 évi veszteség összege 43-34 frt mely szerint mutatkozik 10 évben veszteség 7-25 frt, vagyis évcnkint 72-5 kr.

Az 1880—92-iki években a 4 évi nyereség összege volt 28 frt 61 kr., ellenben a 9 év vesztesége volt 50 frt 03 kr., vagyis a 12 év vesztesége volt 21 frt 42 kr. Ehhez hozzáadva az 1870—80. év évtized 72.5 kr. veszteségét lesz az összes 22 év vesztesége 22 frt 14 kr. kat. holdankint vagyis minden egyes év vesztesége: az 1 frtot meghaladja.

Ha mostan ama 5 frt 20 kr. összegű adó-emelkedést csak 50 százalékban számítom fel, mert egyszerre nem emelkedett az adó ezen összegre, akkor ama 1 frt évi veszteség, a 2 frt 60 kr. adószaporulattal, már 3 frt 60 krra rug a buzatermelés vesztesége.

A 22 év alatt buzával be volt vetve, illetve le volt aratva 274,615.500 kat. hold, egy évi átlagban 7,170.000 kat. hold. Ezek szerint ama 3 frt 60 krral az egy évi veszteség a buzatermelésen volt átlagban 25,812.000 frt vagyis a 22 év vesztesége 567,864.000 frt, a mi azt jelenti, hogy a magyar gazdák csupán a buzatermelésnél 567,864.000 frt veszteséggel zárták számlájukat, vagyis ilyen nagy összeggel emelkedett a magyar gazdák vesztesége, illetve adóssága.

Azt hiszem ilyen nagymérvű megromlását közviszonyainknak és közgazdaságunknak egykedvűen tovább nézni nem lehet, nem szabad. Ezen segíteni, még pedig sürgősen segíteni kell és az ország fennállása érdekében a legnagyobb jóindulattal és államférfiúi éleslátással.

A vízszabályozások által szintén állandóan emelkedő költségek ezen összegekben még mindig nincsenek belefoglalva. Ezek is nagy összeggel szaporították a gazdák terheit.

A mezőgazdasági gépek gyártása terén folytonos az ujtás s a gyártás igen nagy arányu, melynek fogyasztója csakis a gazda. És mennyi mindenféle gép kell ma már a gazdaságban. Ezen nagy töke amortisatója nincsen sehol felszámolva.

Ezen eredmények kétségtelenül igazolják azt, hogy adóztatási viszonyaink a kataszter megállapításakor már hamis és rossz alapokra lettek fektetve, mely ellen már akkor is erősen küzdöttünk, tovább, hogy a gazdákra háritott adó elviselhetetlen, másrészt, hogy a földadó egymagában is absolute magas, a miért annak leszállítása a legégetőbb követelmény.

Ha a velünk versenyző országok, sőt maga Ausztria is, a földadó leszállítását szükségesnek mondják ki, mennyivel szükségesebb az Magyarországon, ha mezőgazdaságunkat komolyan megmenteni kívánjuk a mai válságtól. De nemcsak erre van szükség, hanem arra is, hogy gazdasági fejlődésünk egészséges legyen, hogy belső viszonyaink consolidációja mielőbb elérhetővé legyen.

A magyar föld jövedelme és adójáról figyelemreméltó tanulmányt ír Bálint Imre a Magyar Gazdaszövetség folyóirata, a »Magyar Gazdák Szemléje« májusi számában. Kimutatja, hogy 1867-ben a földadó még csak 22 millió volt, 1896-ban már 36 millió, dacára, hogy a nyerstermének ára folytonos hanyatlásban van. Ez árhanyatlás közel 40 százalék, míg a földadó emelkedése 62 százalék, a közierkek tehát a mezőgazdaság hanyatlásával szemben féltelmetesen emelkednek. Az állattenyésztés, igaz, nagy emelkedésben van, de ezt az emelkedést is jelentékenyen ellensúlyozzák az állati beteg-

ségek, melyek már is milliókra rugó károkat okoztak. Tekintetbe kell venni a fillokszéra pusztításait s az elemi károkat is. Ugyanezért helytelennek tartja, hogy az osztrák kvóta-bizottság a föld adozó képességét a befolyó adóösszegekből állapítja meg. A folyóirat egy másik cikke »Wekerle mint agrárpolitikus« cím alatt a volt miniszterelnöknek egy hírlapi cikkével polemizál, mely a bécsi »Neue Freie Presse«-ben jelent. Wekerle a föld értékelkedését várja az aranyváltás-rendszertől, holott éppen Németország, Franciaország és Anglia — amelyeknek pedig aranyváltása van — panaszkodnak leginkább a mezőgazdaság hanyatlása miatt. Abban igazat ad Wekerlének, hogy »a magyar politikát a közeljövőben Magyarország mezőgazdasági érdekei kell hogy uralják«, de akkor a mai közgazdasági politikának irányt és célt kell változtatni, a gazdaosztálynak pedig érdekei védelmére szervezkednie kell. Érdekes a folyóiratnak az a cikke is, amelyben Clair Vilmos ismerteti József főherceg uradalmait, azoknak történetét és gazdasági viszonyait. A gazdasági válság és a buza árhanyatlása Magyarországon ezimel hosszabb tanulmány folytatódik, mely a többi közt a versenyalamok termelését, a termelés olcsóságát, a védvámokat és vámszerződést, kivitelünk megszűlését, buzatermelésünk jövedelmezőségét stb. behatóan ismerteti. A községi hitelszövetkezetekről megtudjuk, hogy azok immár az egész országban el vannak terjedve. 1895 végén 317 szövetkezett volt, 63.220 taggal, 125.856 üzletrészszel, 3,332.937 frt értékben, az emelkedés 1894. évhez képest 31.496 tag, 60.517 üzletrész, 1,501.835 frt értékben. A váltókölcsönök összege 4,813.750 frt, a kötvénykölcsönök összege 2,819.318 frt. A központi pénztintet Budapest közel 5 millió hitelt nyújtott már eddig a szövetkezeteknek, a melynek összes vagyona 7,918.105 frt. Érdekes eredménye a szövetkezeti rendszernek, hogy a takarékbetétek értéke hat év alatt tizenkétszeresre emelkedett. Végül a román pénztintetetről találunk a folyóiratban megdöbbentő kimutatást. 1893-ban még csak 28 ilyen pénztintet volt 1774 millió alaptőkével, 333.640 frt tartalékkal, 9,330.857 frt betéttel. Ma már 45 pénztintet működik 2,370.444 frt alaptőkével, 591.550 frt tartalékkal s 10,722.538 frt betéttel. A »Magyar Gazdák Szemlé«-t a Magyar Gazdaszövetség (Budapest, Köztelek) tagjai ingyen kapják. Evi tagdíj 6 frt.

Terménytőzsde.

Budapest, május 29.

B u z a tavaszra, bácskai	6.66
» tavaszra, északi	6.68
» szeptember-októberre, bácskai	0. —
» szept.-okt.-re északi	0. —
R o z s tavaszra, bácskai	0. —
Rozs tavaszra, északi	0. —
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0. —
» jun.-júl.-ra, északi	0. —
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.20
» aug.-szept.-re, északi	10.25

Bécs, május 29.

B u z a tiszai	7.30—7.65
» bányási	7.05—7.50
» bácskai	7.05—7.45
» szokványúru őszre	6.92—6.94
B u z a szokványúru tavaszra	0.12—0. —
R o z s tiszavidéki	6.80—6.95
» szokványúru őszre	0. —
» szokványúru tavaszra	6.12—6.14
T e n g e r i magyar	4.30—4.40
Z a b, magyar kereskedelmi	6.60—6.70

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. május 29.

Magyar aranyjárdék 4%	122. —
Magyar koronajárdék	98.75
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	124.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.95
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97. —
Italmeresi jog megváltási kötvény	100. —
Hol. v. t. sz. áru földterhermentesítési kötvény	97. —
Magyar nyerevényi tőrszegy-kölcsön	151.50
Tiszszabályozási és szegedi tőrszegy-kölcsön	137. —
Osztrák járadék papírban	101. —
Osztrák járadék ezüstben	101. —
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák 10. ora járadék	101. —
1860. osztrák államcs. jegyek	144.50
Osztrák magyar bankcs. jegy	948. —
Magyar hitelbank részvény	375. —
Osztrák hitelintézet részvény	346.70
Osztrák-magyar államvasúti részvény	349.25
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.50

Német birodalmi márka	58.75
London vista	120.05
Páris vista	47.62 1/2
80 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

Szombaton, 1896. május 30-án,

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével először

K L Á R I,
v a g y a

a montargisi fegyvergyakorlatok.

Operette 4 felvonásban.

Személyek:

Vivarel Emil magánzó	Megyery Dezső.
Giba. d. huszá őrmester	Rózsabegyi K.
Michonet, gázmester	Vendrey Fer.
Benoit, czukrász	Leóvey Leó.
Kapitány	Szentgyörgyi I.
Popin, adjutáns	Dayka Balázs.
Vicomte	Józsa L.
Poireau	Török K.
Clariette (Klári)	S. Áldor Juliska.
Berenice	Forrai Ferike.
Michotte, kertészné	Lányi Edit.
Octavia, munkavezetőnő	Béres Mariska.

Kezdete fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, Vasárnap, 1896. május 31-én két előadás.

Délután 4 órakor félhelyárakkal:

Gyermekrabló nő.

Színmű 5 felvonásban, 8 képben, dalokkal.

Kezdete délután 4 órakor, vége 6-kor.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

INGYENELŐK.

Eredeti népszínmű dalokkal.

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Biharmegyei takarékpénztár.

Hirdetmény.

A m. kir. kormány által az 1895. évi LI. törv.-cikk alapján a milleniumi ünnepek emlékére Ő felsége Apostoli Királyunk mellképével ellátott és Árpád vezér honfoglalását ábrázoló **egy millió darab milleniumi emlékkoronák**

verettek, melyek külön e célra készített tokokban

egyet forint eladási ár mellett kerülnek forgalomba és **intézetünk pénztáránál** kaphatók.

Elárúítóknak, valamint nagyobb megrendeléseknél **jutalékot** engedélyezünk.

Nagyvárad, 1896. május 26-án.

Az igazgatóság.

AJÁNLOM

a mélyen tisztelt közönség becses figyelmébe, hogy

Nagyvárad és Biharmegye

részére

mint eddig, **ugy az idén is**

friss töltésű

Ásvány-gyógyvizek és forrás-terményekből

nagy lerakatot tartok,

s azokat

a legjutányosabb áron árulom.

Árjegyzéket kívánatra a legnagyobb készséggel és bérmentesen küldök.

Megjegyzendő, hogy miután minden ásványviz-kereskedő, ásványviz készlete — a törvény rendelkezése folytán — a városi főerzosi hivatal ellenőrzése alatt áll csakis friss töltésű ásványvizek jöhetnek forgalomba.

Nagyvárad, 1896. május 1-én.

teljes tisztelettel

122 6--10

JANKY ANTAL.

Főtiszt. lelkész urak figyelmébe!

A Szent László-könyvnyomda
részvénytársaság

papir-, irodaszer- és nyomtatvány raktárában

folyton kaphatók a következő

egyházi nyomtatványok:

Bevételi napló 10 iv	18 kr.
Kiadási » 10 iv	18 kr.
Egybekelték anyakönyve (diósgyőri) 10 iv	35 kr.
Keresztelték anyakönyve (diósgyőri) 10 iv	35 kr.
Meghaltak anyakönyve (diósgyőri) 10 iv	35 kr.
A róm. kath. szent hitre megtértek jegyzéke (diósgyőri) 10 iv	35 kr.
A róm. kath. anyaegyház kebeléből más felekezetekhez eltértek jegyzéke (diósgyőri) 10 iv	35 kr.
Házasságra egybekelték kivonata 100 db	65 kr.
Keresztelték kivonata 100 db	65 kr.
Meghaltak kivonata 100 db	65 kr.
Jelentés alapítványokról 10 iv	30 kr.
Gyontató-czédula 500 drb	1 frt 25 kr.
Eljegyzési értesítő 10 darab	20 kr.
Családi értesítő 10 drb	25 kr.
Evi jelentés iskolákról 5 példány	50 kr.
Születési és keresztelési jegy 50 db	25 kr.
Esketési jegy 50 darab	25 kr.
Esperes látogatási jkv 5 példány	50 kr.
Íktató könyvi 10 iv	25 kr.
Templomi leltár 10 iv	25 kr.
Batnalogus liberorum 10 iv	25 kr.
Keresztelési Emlék 100 darab	60 kr.
Bérmáltak jegyzéke 10 iv	35 kr.
Fehér kiv. linom hivatalos levélpapír 34/42 cmt. ezimirtattal 100 iv 1 frt 50 kr.	

Hivatalos levélboríték 12/80 cmt. barna vagy szürke 200 drb ezimnyomással 1 frt 50 kr.

100 névjegy — — — 1 forint.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller
Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziaszer ellentállt az idő megpróbáltatásának, mert már több mint 25 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzölésnek alkalmazatik küszvényénél, csúznál, tagszaggatásnál és meghűtéseknel és az orvosok által bedörzölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller gyártója Horgony-Liniment elnevezés alatt nem titkos szer, hanem igazi népszerű házaszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszer-tárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatossak legyünk, mert több kisebbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.

Richter F. Ad. és társa, csász. és kir. udvari szállítók, Eudolstadt (Thüringia).

